

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Валентина Григорова Григорова-Генчева
катедра “Финанси и застраховане”, Висше училище по застраховане и финанси

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

докторска програма “*Финанси, застраховане и осигуряване*”

Автор: Мачей Слюсарчик

Тема: Метод проектирования в управлении корпоративными финансами
в Республике Польша (Метода на проектирането в управлението на корпоративните финанси в Република Полша)

Научен ръководител: проф. дин Игор Бритченко

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 81/14.02.2025 г. на Ректора на Висше училище по застраховане и финанси проф. д.ю.н Борис Велчев съм определен(а) за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Метод проектирования в управлении корпоративными финансами в Республике Польша“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика, докторска програма “*Финанси, застраховане и осигуряване*”. Автор на дисертационния труд е Мачей Слюсарчик – докторант в самостоятелна форма на обучение към катедра „Финанси и застраховане“ с научен ръководител проф. дин. Игор Бритченко от 19.05.2022 г.

Предадените от Мачей Слюсарчик материали включват документи по представен опис: дисертационен труд в електронен вариант и на хартиен носител, автореферат на дисертационния труд в електронен вариант и на хартиен носител на руски език, декларация за оригиналност и достоверност, справка за изпълнението на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „доктор“, списък на публикациите по темата на дисертационния

труд, копия на публикациите по темата на дисертационния труд, резюмета на публикациите по темата на дисертационния труд на български и на английски език и автобиография.

Докторантът е приложил 7 (седем) публикации. Една от тях е монография в съавторство с друг изследовател, две са глави от монографии в съавторство, а 4 (четири) са статии в специализирани списания, 2 (две), от които в съавторство.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Мачей Слюсарчик завършва Университета по икономика в Пила като бакалавър със специалност „Управление на човешките ресурси“ и с магистърска степен по „Управленска икономика“ (тема „Анализ на ресурсите в инвестиционния процес в строителството, базиран на кръгова икономика“).

От 2023 г. е заместник-директор на Института по мениджмънт, икономика и логистика към Померанския университет за наука и технологии в Гданск. През 2021 -2022 г. работи като директор на клон в ТЕВ Edukacja Sp. z o. в Пила, където извършва надзор върху коректността на различни дейности, уреждане на безвъзмездни средства и образователни субсидии, изготвяне на финансови планове и надзор на правилното им изпълнение, дейности по маркетинг и набиране на персонал. От 2020 г. преподава в Икономическия университет в Бидгощ по следните дисциплини: „Преговори в бизнеса“ (на английски език), „Техники на преговори“ (на полски език), „Управление на компетенциите“, „Маркетингови изследвания“ и др.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Темата на дисертацията е изключително актуална, тъй като строителният отрасъл реагира изключително силно на икономическата нестабилност в макроикономически аспект и на промените в геополитически план в момента. Още в условията на пандемията от КОВИД 19 строителството е един от най-засегнатите отрасли поради намаляването на поръчките и спирането на работа на строителните обекти. Вследствие спецификите на сектора се проявява и своеобразната нестабилност във финансовата ситуация на ангажираните субекти (основни изпълнители, подизпълнители, производители и доставчици на материали и др.).

При изпълнение на преките си служебни задължения авторът използва методология, свързана с метода на проектирането. Именно в процеса на работа той наблюдава взаимосвързката между ефективното управление на една компания, използването на инструментите за проектиране и финансовите показатели. Това е причината да започне по-задълбочен анализ на структу-

рата на организацията с цел откриване на закономерност, която би определила основните фактори с влияние върху ефективното управление и увеличаването на приходите. Поставените цели и задачи са целесъобразни с оглед доказването на основната и подробните хипотези на дисертацията.

Строителството е един от ключовите отрасли, свързани с повишаване качеството на живот в наши дни. Програмите за устойчиво развитие задават тенденциите в целия строителен процес, вкл. архитектурата и дизайна. Съвременното проектиране, насочено към опазване на важни ресурси като енергия, вода, земя и основни суровини помага за цялостното опазване на околната среда и за създаването на безопасна и отговорна строителна инфраструктура. По този начин проектирането, включено в концепцията за устойчиво строителство се превръща в най-добрия метод за адаптиране на строителната дейност към съвременните икономически, социални и екологични политики.

4. Познание на проблема

Докторантът е много добре запознат с проблема на дисертационното изследване. Основната цел на разработката му е да идентифицира и изследва вътрешните за една фирма фактори, които определят ефективността на нейното управление при използване метода на проектирането. Наред с нея М. Слюсарчик поставя и три конкретни цели, свързани с трите подробни хипотези в дисертацията:

- Избор на оптимален метод за управление на строителна фирма;
- Определяне на канали за разпространение на средствата за измерване с цел оптимизация на емпиричното изследване;
- Посочване на организационните качества, необходими за ефективното управление на проекти.

След доказване на трите подробни хипотези, авторът постига и основната цел на дисертационното изследване. Според него, „Методът на проектирането води до усъвършенстване на управлението в строителната фирма, въпреки често срещаната недостатъчна осведоменост на управленския персонал или неоптималното комбиниране на методи и инструменти за въздействие. В условията на непрекъснато динамично развитие на фирмите, на повишаване тяхната осведоменост за взаимовръзката между прилагането на метода на проектиране и ефективността на управлението, времето и пазарът ще бъдат най-добрата проверка за бързината на прилагане на усвоените знания и опит“.

5. Методика на изследването

При анализа на емпиричния материал докторантът използва инструменти както на количествените методи на изследване – анализ на финансови резултати и статистически данни, така и на качествените методи - интервюта и наблюдения с негово лично участие, както и сравнителен анализ по негови авторски критерии. Прилагат се и методите на *benchmarking* и *deskreaserch*.

Изследванията се базират на данни от 300 избрани компании от сектора на строителството, като Слюсарчик обработва резултатите от 1271 анкети. Високата степен на активност от страна на строителните предприемачи и мениджърите в този отрасъл свидетелства за интереса им към разглежданата тематика.

Избраната методика на изследване позволява да бъдат доказани формулираните от автора основна и подробни хипотези.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Мачей Слюсарчик е спазил формално техническите изисквания за съставяне на дисертационен труд. Дисертацията му е с обем от 196 страници, включващи заглавна страница, съдържание, увод, три раздела, заключение, библиография, списък на таблиците, графиките и приложенията.

Всеки раздел се състои от тематично свързани подраздели. Първа и втора част имат по шест подчасти, а трета – пет.

В библиографията към дисертационния труд са включени 197 заглавия, 196 от които са монографии, изследвания и научни статия, а 1 — онлайн източник. В изследването са използвани 2 таблици и 40 графики.

Първата част на дисертацията е с теоретико-методологичен характер. В нея авторът въвежда концепцията на изследването, която стои в основата на дисертационния труд. Слюсарчик разглежда подробно теоретичните аспекти на управлението на бизнеса като отчита и практическото им приложение. Следващите подраздели на тази част са посветени на анализа на метода на проектирането като включват неговите основни елементи и методите за прилагането им в практиката. Авторът подробно анализира използването на метода на проектирането като инструмент за управление на предприятията. Той акцентира върху неговия сериозен потенциал и дава конкретни примери за практическото му приложение.

Втората част на дисертационния труд е посветена на анализа на практическото приложение на метода на проектирането в управлението. Кандидатът разглежда проблемите, свързани с ролята на мениджъра и формалните изисквания към него при управлението на проекти като акцентира върху ключовите му компетентности и навиците му. Слюсарчик отбелязва решаващото значение на експертизата на мениджъра за ефективното управление на проектите. В края на втората част на дисертацията си Слюсарчик дефинира и финансовите измерители за рентабилността на проекта, които се използват в стратегическото планиране.

В трети раздел, който е с емпиричен характер, авторът представя резултатите от своите количествени изследвания, проведени чрез анкета въз основа петобалната скала на Ликърт, един от най-широко използваните подходи за степенуване на отговорите при проучвания. Тук са отразени и анализирани и резултатите от проведените качествени изследвания чрез дълбочинно интервю (осъществено от един опитен интервюер – автора, с един респондент в рамките на 30-60 минути по предварително установени основни тематични области, които се изследват с отворени въпроси и различни проективни техники). Слюсарчик отбелязва и ограниченията в тези анализи поради нежеланието на редица големи компании да участват изобщо в интервюта или заради други строителни предприятия да отговарят само на определени въпроси.

Кандидатът провежда статистически анализ на събраните данни като използва Т-критерия на Стюдънт за независими извадки. По този начин той проверява хипотезите на дисертационния труд и оценява взаимовръзката между прилагането на метода на проектирането и ефикасността на финансовото управление на проектите. В края на този раздел Слюсарчик коментира резултатите от количествените и качествените изследвания и предлага с цел постигане на максимална резултатност методът на проектирането да се използва в практиката заедно с измерителите на финансовата ефективност на проекта. В заключение кандидатът твърди, че строителният сектор в Република Полша е в процес на трансформация и еволюция в стратегическото управленско мислене, в търсене на нови методи и инструменти за ефективно и успешно управление на процеси и дейности.

Структурата на дисертационния труд позволява провеждането на задълбочен анализ по изследователските проблеми: от въвеждането на теоретичните основи на темата през детайлен анализ на управленските компетенции и завършвайки с емпирична проверка на формулираните хипотези.

Дисертацията на М. Слюсарчик свидетелства за отличните перспективи пред съвременното управление на проекти като съчетава теоретичните и практическите аспекти на при-

лагането на метода на проектирането с емпиричните доказателства за ефективността от неговото използване в практиката.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Кандидатската дисертация на М. Слюсарчик има няколко теоретични приноса, които авторът формулира самостоятелно:

- Извършен е анализ на някои от водещите теории в сферата на управлението на проекти и мениджмънта като цяло;
- Класифицирани и категоризирани са редица основни понятия в онтологичния процес;
- Процесът на управление е възприет като непрекъснат процес, който се развива заедно с организацията;
- Доказана е връзката между управлението на проектите и финансовите показатели.

Дисертационният труд има и няколко практически приложни приноса:

- Извършени са проучвания на взаимодействието между факторите по оста „организация – компетентност – финанси“;
- Чрез използване на финансови показатели са дефинирани факторите, които определят ефективното управление на проектите;
- Авторът насочва вниманието към проблема с липсата на проектен анализ в по-голямата част от строителните компании;
- Доказано е, че контролирането на финансовите показатели помага за ефективното управление на проекти.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантът е приложил 7 (седем) публикации. Една от тях е монография в съавторство с друг изследовател, две са глави от монографии в съавторство, а 4 са статии в специализирани списания, 2, от които в съавторство. Шест от публикациите са на английски език, една на полски език. Темите на всички тези проучвания имат отношение към темата на докторската му дисертация.

9. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Съгласно приложената от Мачей Слюсарчик справка, минималните национални изисквания за придобиване на научна степен „доктор на науките“ в професионалното направление 3.8. Икономика са изпълнени.

10. Лично участие на докторанта

По мое мнение, дисертацията е дело на самия докторант. Използваните източници са цитирани коректно и няма данни за плагиатство. Освен това Мачей Слюсарчик е представил и Декларация за оригиналност и достоверност на докторската си дисертация.

11. Автореферат

Авторефератът, приложен към дисертационния труд, е написан на руски език и е с обем от 22 страници. Той съдържа описание на основните характеристики на представената научна разработка: структура и съдържание на дисертацията, предмет, цели, основна и подробни хипотези на проучванията на Слесарчик, обобщено представяне на основните проблеми и методите на изследване, както и на публикациите на кандидата по темата на дисертацията.

Авторефератът на представената дисертация е изготвен в съответствие с общоприетите критерии за подобен род научни разработки. В него са изброени осем научно-приложни постижения на Мачей Слюсарчик, четири от които в теоретичната сфера, други четири – в практиката.

В декларация към автореферата, авторът ясно заявява, че представеният дисертационен труд е негова оригинална разработка и съдържа резултати, получени от негови собствени научни изследвания, с подкрепа и помощ от неговия научен ръководител. М. Слюсарчик декларира, че дисертацията не е защитавана в други университети, институти или други висши учебни заведения за придобиване на образователна и научна степен.

12. Критични забележки и препоръки

Дисертационният труд на Мачей Слюсарчик има редица достойнства и представлява отличен пример за съчетаването на теорията и практиката, нямам конкретни забележки. Бих искала да формулирам един въпрос към кандидата:

До каква степен съвременното строителство в Република Полша е ориентирано към изграждане на сгради, съобразени с екологичните норми и енергоспестяването с оглед редуциране на CO₂ емисиите в атмосферата?

13. Лични впечатления

Личните ми впечатления от докторанта Мачей Слюсарчик са формирани по време на предварителната защита на неговата дисертация, проведена онлайн на 18 февруари 2025 г. Кандидатът представи ясно и изчерпателно структурата и основните заключения на своя дисертационен труд, отговори уверено и компетентно на поставените въпроси от членове на катедра „Финанси и застраховане“. В тази първа за мен среща, докторантът показа отлични презентационни умения, както и високо ниво на професионален английски език.

14. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Научно-приложните приноси на дисертацията биха могли да се използват като препоръки към структурите, свързани с управлението на строителни дейности и надзор върху тях в Република Полша. Препоръчително би било, например, въвеждането на задължителен проектен анализ във всички строителни компании.

Авторът би могъл да продължи изследванията си в посока проучване на прилагането на екологичните норми в съвременното строителство и въздействието им върху финансовата ефективност на строителните компании.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд **съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката** и **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати **напълно/не** съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти във Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че докторантът Мачей Слюсарчик **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, пос-

тигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен 'доктор'* на Мачей Слюсарчик. в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика; докторска програма “Финанси, застраховане и осигуряване“.

7. 03. 2025 г.

Рецензент:

доц.д-р Валентина Григорова-Генчева